

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

**Методичні рекомендації
до самостійного вивчення дисципліни «Транснаціональні корпорації»
для здобувачів освітнього рівня «бакалавр»
спеціальності 051 «Економіка»
ОП «Міжнародна економіка та бізнес»
всіх форм навчання**

УДК 339.92(07)

*Затверджено вченою радою ФЕУ,
протокол № 5 від 15.12.2025 р.
згідно з рішенням кафедри міжнародної
економіки та бізнесу
протокол № 7 від 15.12.2025 р.*

Упорядники: Лещенко Марина Миколаївна, к.е.н., доцент
Сахно Тетяна Андріївна, д.ф., доцент

Рецензент: Петкова Л.О., д.е.н., професор

Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни
М54 «Транснаціональні корпорації» для здобувачів освітнього рівня
«бакалавр» спеціальності 051 «Економіка» ОП «Міжнародна
економіка та бізнес» всіх форм навчання [Текст] / Укл.: Лещенко
М.М., Сахно Т.А. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол.
ун-т. – Черкаси: ЧДТУ, 2025 р. – 31 с.

Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни
«Транснаціональні корпорації» містять тематичний план, кожна тема якого
включає мету та завдання заняття, план, питання для обговорення, теми
доповідей, завдання для самостійної роботи.

Подано рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
денної та заочної форм навчання, перелік питань до заліку, критерії
оцінювання знань, рекомендована література, інформаційні ресурси, перелік
нормативних документів, зазначено політику дисципліни, додатки.

Для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 051
«Економіка» ОП «Міжнародна економіка та бізнес» всіх форм навчання.

Навчальне електронне видання
мережного використання

Методичні рекомендації
до самостійного вивчення дисципліни «Транснаціональні корпорації» для
здобувачів освітнього рівня «бакалавр»
спеціальності 051 «Економіка»
ОП «Міжнародна економіка та бізнес» всіх форм навчання

Упорядник **Лещенко Марина Миколаївна**
Сахно Тетяна Андріївна

ЗМІСТ

	ВСТУП.....	4
Тема 1	ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ	5
Тема 2	ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ.....	6
Тема 3	ТЕОРІЇ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬ- НИХ КОРПОРАЦІЙ.....	7
Тема 4	РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ.....	9
Тема 5	ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ.....	10
Тема 6	ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИМИ КОРПОРАЦІЯМИ.....	12
Тема 7	ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ.....	13
Тема 8	ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ.....	15
Тема 9	МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ.....	16
Тема 10	ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ.....	18
Тема 11	ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ У КРАЇНАХ СВІТУ.....	19
Тема 12	ДІЯЛЬНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ.....	21
	Рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти денної форми навчання.....	22
	Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	23
	Перелік питань до заліку.....	25
	Критерії оцінювання знань.....	27
	Рекомендована література.....	28
	Політика дисципліни.....	29
	Додатки.....	30

ВСТУП

У сьогоденні транснаціональні корпорації (ТНК) є рушійною силою та основою сучасної глобальної економіки. Завдяки своїй потужності ТНК контролюють значну частину світового виробництва, торгівлі, інвестицій та інновацій. Вони створюють глобальні ланцюги постачання, забезпечуючи перетік капіталу, технологій, знань та робочої сили між країнами, що прискорює економічну інтеграцію. Водночас, їхня діяльність виходить за межі суто економіки: ТНК впливають на державну політику, стандарти праці, екологічні норми та навіть соціально-культурне середовище приймаючих країн.

Дисципліна «Транснаціональні корпорації» є вибірковою навчальною дисципліною для бакалаврів спеціальності 051 «Економіка» ОП «Міжнародна економіка та бізнес» та має спрямування на формування у здобувачів освіти загальних основ з діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК), їх ролі в глобальній економіці та міжнародних економічних відносинах, а також особливостей стратегій, структури та впливу ТНК на національні економіки.

Предметом вивчення дисципліни «Транснаціональні корпорації» є теоретичні та методологічні засади функціонування транснаціональних корпорацій; аспекти процесу інтеграції у зв'язку з інвестиційною політикою транснаціональних корпорацій; роль транснаціональних корпорацій у розвитку технологій та економіки.

Метою вивчення дисципліни «Транснаціональні корпорації» є засвоєння студентами теоретичних та науково-методичних основ функціонування ТНК на сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин, ознайомлення з основними теоріями та моделями ТНК, особливостями регулювання їх діяльності, формування у студентів практичних навичок управління ТНК, а також дослідження закономірностей транснаціоналізації світової економіки та діяльності ТНК в Україні.

Основними завданнями дисципліни «Транснаціональні корпорації» є оволодіння студентами основними поняттями та принципами організації діяльності ТНК в сфері міжнародних економічних відносин, вміння розраховувати основні показники ефективності діяльності ТНК та оцінювати ефективність середовища діяльності ТНК.

Програмні результати навчання полягають в наступному:

ПР₁₀ Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК

Тема 1. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Мета заняття: дослідити особливості глобалізації та транснаціоналізації міжнародного бізнесу.

Завдання заняття: дослідити сутність процесів глобалізації та транснаціоналізації; з'ясувати передумови та фактори виникнення ТНК, сформулювати явлення про ТНК, як різновид міжнародних компаній; зрозуміти сучасні тенденції глобалізаційних процесів та транснаціоналізації міжнародного бізнесу.

План:

1. Сутність процесів глобалізації та транснаціоналізації.
2. Передумови та фактори виникнення ТНК.
3. ТНК. Як різновид міжнародних компаній.
4. Сучасні тенденції глобалізаційних процесів та транснаціоналізації міжнародного бізнесу.

Питання для обговорення:

1. Як ви розумієте термін "позитивний результат" глобалізації? Які конкретні приклади цього результату можна навести?
2. Поясніть відмінність між проявами глобалізації на макроекономічному та мікроекономічному рівнях.
3. Чим відрізняється діяльність ТНК від діяльності глобальних ТНК?
4. Наведіть приклади, як саме розвиток інформаційно-комунікаційних технологій вплинув на інтенсивний розвиток міжнародного бізнесу та транснаціоналізації.
5. Поясніть, як лібералізація торговельних відносин (укладення міжнародних угод) сприяла виникненню ТНК.
6. Розкрийте суть такого фактора виникнення ТНК, як «Прагнення до нових ринків». Які ринки можуть бути найбільш привабливими для експансії?
7. Чому наявність розвинених міжнародних фінансових ринків є вагомим фактором для виникнення та діяльності ТНК?
8. Обґрунтуйте необхідність централізованого управління в діяльності транснаціональної корпорації.
9. Як, на вашу думку, проявляється уніфікація правових та економічних процесів у сучасному міжнародному бізнесі?
10. Як впливає поглиблення залежності економік країн (наслідок глобалізації) на їхню національну економічну політику?

Теми доповідей:

1. Глобалізація як процес: соціальні, економічні та політичні чинники, що її зумовлюють.
2. Транснаціональні корпорації (ТНК) та їх роль у міжнародно-економічній інтеграції.
3. Вплив технологічного прогресу та цифровізації на сучасні тенденції глобалізаційних процесів.
4. Критерії визначення ТНК та їх ключові ознаки (багатонаціональність, централізоване управління, економічна експансія).
5. Сучасні тенденції глобалізації та транснаціоналізації міжнародного бізнесу: наслідки для світової економіки.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Глобалізація та транснаціоналізація міжнародного бізнесу».
2. Дослідити питання впливу глобалізації на форми ведення міжнародного бізнесу.

Література: 1, 2, 4.

ТЕМА 2. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Мета заняття: дослідити історичні аспекти розвитку транснаціональних корпорацій.

Завдання заняття: дослідити передумови поширення міжнародних корпорацій як форми господарювання та етапи розвитку ТНК; визначити сутність та загальну характеристику глобальних ТНК; з'ясувати в чому полягає активізація транснаціональної діяльності компаній; зрозуміти особливості формування та діяльності сучасних глобальних ТНК.

План:

1. Передумови поширення міжнародних корпорацій як форми господарювання.
2. Етапи розвитку ТНК.
3. Глобальні ТНК: загальна характеристика.
4. Активізація транснаціональної діяльності компаній.
5. Особливості формування та діяльності сучасних глобальних ТНК.

Питання для обговорення:

1. Як саме глобалізація сприяє інтеграції національних економік у єдиний світовий економічний простір створюючи передумови для міжнародних корпорацій?
2. Яким чином науково-технічний прогрес впливає на поширення новітніх технологій та знань через міжнародні мережі корпорацій?

3. Поясніть, як різниця в рівнях оподаткування та законодавства у різних країнах використовується міжнародними корпораціями для зниження витрат.
4. Обговоріть, чому період 1973-1985 рр. відзначився перерозподілом ринку між нафтовими компаніями країн-членів ОПЕК. Яка була роль ТНК у цьому процесі?
5. Поясніть ключову відмінність між концерном та консорціумом як організаційними формами діяльності ТНК 3-го покоління.
6. Чим ТНК відрізняється від Багатонаціональної компанії згідно з наданими визначеннями?
7. Чому, на Вашу думку, глобальні компанії мають делегувати частину управлінських та регулюючих функцій міжнародним організаціям?
8. Як ТНК 5-го покоління використовують інноваційні стратегії та новітні досягнення НТР у своїй діяльності? Наведіть приклад.
9. У чому полягає ключова роль ТНК у поширенні глобалізаційних процесів та як вони вимагають уніфікації правил міжнародної економіки?
10. Як активізація транснаціональної діяльності компаній сприяє зменшенню розбіжностей у рівнях організації та ефективності виробництва між різними країнами?

Теми доповідей:

1. Ключові передумови поширення міжнародних корпорацій: від глобалізації до економічних мотивів.
2. Глобальні ТНК як єдина економічна система: ознаки, структура та міжнародний вплив.
3. Активізація транснаціональної діяльності: механізми розширення та формування єдиного світового ринку.
4. ТНК ХХІ сторіччя: інноваційні стратегії, науково-технічний розвиток та формування сучасного бізнес-середовища.
5. Уніфікація правил та соціальна відповідальність: особливості діяльності сучасних глобальних ТНК.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Історичні аспекти розвитку транснаціональних корпорацій».
2. Дослідити етапи створення ТНК за періодизацією розвитку міжнародного бізнесу. Наведіть приклади.

Література: 1, 2, 3, 4.

ТЕМА 3. ТЕОРІЇ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Мета заняття: з'ясувати сутність теорій формування та розвитку транснаціональних корпорацій.

Завдання заняття: дослідити загальну характеристику еволюції економічної думки щодо діяльності ТНК; зрозуміти теорію інтерналізації

капіталу, динамічну модель конкурентних переваг М. Портера, еkleктичну теорію Дж. Даннінга.

План:

1. Загальна характеристика еволюції економічної думки щодо діяльності ТНК.
2. Теорія інтерналізації капіталу.
3. Динамічна модель конкурентних переваг М. Портера.
4. Еkleктична теорія Дж. Даннінга.

Питання для обговорення:

1. Як відбувся перехід від позитивного сприйняття ТНК до критичного аналізу їхньої діяльності в рамках еволюції економічної думки?
2. Яка ключова відмінність між підходами неокласичної теорії (перший етап) та структуралізму (другий етап) щодо сутності діяльності ТНК.
3. Наведіть приклади, як саме екологічні проблеми та політичний вплив ТНК розглядаються на третьому етапі еволюції економічної думки.
4. Поясніть, що таке «трансакційні витрати» і як їх мінімізація призводить до інтерналізації ринків згідно з теорією інтерналізації капіталу.
5. Як проявляється «переплетіння та об'єднання національних капіталів» в умовах інтерналізації?
6. Поясніть взаємозв'язок між прагненням компаній посилити конкурентні переваги та теорією конкурентоспроможності М. Портера.
7. Розкрийте зміст п'яти сил Портера і поясніть, як ТНК можуть використовувати цей аналіз для досягнення динамічної переваги.
8. Обґрунтуйте, чому Еkleктична теорія Дж. Даннінга вважається парадигмою, що пояснює прямі іноземні інвестиції (ПІІ).
9. Наведіть приклад ситуації, коли Перевага місцезнаходження може бути сприятливою для здійснення ПІІ.
10. Яке значення має Перевага використання в Еkleктичній теорії для пояснення вибору ТНК між створенням закордонного філіалу та ліцензуванням своїх технологій?

Теми доповідей:

1. Еволюція економічної думки щодо ТНК: від Кейнсіанства до структурного аналізу (середина-кінець ХХ століття).
2. ТНК як «складний та суперечливий феномен»: синтез позитивних і негативних аспектів на початку ХХІ століття.
3. Теорія інтерналізації капіталу: механізм мінімізації трансакційних витрат та його вплив на міжнародний рух капіталу.
4. Динамічна модель конкурентних переваг М. Портера: стратегії створення унікальної цінності та адаптації ТНК.
5. Сучасні економічні підходи до діяльності ТНК: глобальні ланцюги вартості та соціально-екологічна відповідальність.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Теорії формування та розвитку транснаціональних корпорацій».
2. Дослідити питання теорій розвитку ТНК. Які теорії розвитку ТНК мають спільні риси між собою? Назвіть їх та обґрунтуйте відповідь.

Література: 1, 2, 3, 4.

ТЕМА 4. РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Мета заняття: дослідити сутність регулювання діяльності транснаціональних корпорацій.

Завдання заняття: з'ясувати сутність і необхідність регулювання діяльності ТНК, визначити особливості цілей, методів та інструментів регулювання діяльності ТНК, дослідити моделі державної політики щодо допуску ТНК на національні економіки, сформулювати уявлення про еволюцію наддержавного регулювання діяльності ТНК.

План:

1. Сутність і необхідність регулювання діяльності ТНК.
2. Цілі, методи та інструменти регулювання діяльності ТНК.
3. Моделі державної політики щодо допуску ТНК на національні економіки.
4. Еволюція наддержавного регулювання діяльності ТНК.

Питання для обговорення:

1. Поясніть, які саме суперечності виникають між інтересами транснаціональних корпорацій та національних держав, що вимагає регулювання.
2. Наведіть приклади, як саме ТНК можуть використовувати своє домінування для усунення дрібніших конкурентів, і як регулювання може цьому запобігти.
3. Розкрийте зміст такого інструменту регулювання, як «Двосторонні інвестиційні угоди» і чому вони є найпоширенішими.
4. Які саме міжнародні стандарти мають забезпечувати ТНК у своїй діяльності згідно з цілями регулювання?
5. Порівняйте Відкриту (ліберальну) та Захисну (протекціоністську) моделі державної політики щодо ТНК. У яких випадках кожна з них є виправданою?
6. Поясніть, що означає «забезпечення трансферу технологій» як мета вибірково-обмежувальної (стратегічної) моделі.
7. Чому на ранніх етапах (до 1970-х років) регулювання діяльності ТНК здійснювалося переважно на національному рівні?
8. Як зростання економічної потужності ТНК у 1970-1990-х рр. призвело до перших спроб комплексного міжнародного регулювання (наприклад, через ООН)?

9. У чому полягає ускладнення регулювання на сучасному етапі (з 2000-х років) через цифрову економіку та нові технології?

10. Обговоріть, як введення глобальних мінімальних ставок податку для великих ТНК може вплинути на конкуренцію між державами за залучення інвестицій.

Теми доповідей:

1. Захист інвестицій та вільна торгівля: Цілі, методи та інструменти наддержавного регулювання діяльності ТНК.

2. Моделі державної політики щодо допуску ТНК: Порівняльний аналіз ліберальної, протекціоністської та стратегічної моделей.

3. Регулювання ТНК у цифровій економіці: Нові виклики та тенденції (податки, конкуренція, великі дані).

4. Соціальна відповідальність та сталий розвиток: Роль наддержавного регулювання у діяльності ТНК.

5. Двосторонні інвестиційні угоди як ключовий інструмент врегулювання інвестиційної діяльності ТНК: Аналіз практики.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Регулювання діяльності транснаціональних корпорацій».

2. Дослідити стандарти про узгодження національних підходів до регулювання діяльності ТНК, розроблені міжнародними організаціями – Організацією Економічного Співробітництва та Розвитку (ОЕСР) та Групи 20-ти (G20). Виявити та назвати основні рекомендації щодо регулювання діяльності ТНК.

Література: 1, 2, 3, 4.

ТЕМА 5. ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Мета заняття: дослідити особливості формування і реалізації стратегій діяльності транснаціональних корпорацій.

Завдання заняття: дослідити особливості стратегічного управління ТНК та стадії розроблення стратегій діяльності ТНК, з'ясувати сутність конкурентних, корпоративних, маркетингових стратегій ТНК, виявити особливості стратегій ТНК в розвинутих країнах та в країнах, що розвиваються.

План:

1. Особливості стратегічного управління ТНК.

2. Стадії розроблення стратегій діяльності ТНК.

3. Конкурентні стратегії ТНК.

4. Корпоративні стратегії ТНК.

5. Маркетингові стратегії ТНК.

6. Особливості стратегій ТНК в розвинутих країнах та в країнах, що розвиваються.

Питання для обговорення:

1. Як глобальний масштаб діяльності ТНК впливає на їхнє стратегічне планування порівняно з національними компаніями?
2. Наведіть приклади, як саме політична нестабільність або зміни в законодавстві можуть вимагати адаптації стратегій ТНК на місцевих ринках.
3. Поясніть взаємозв'язок між транснаціональною стратегією бізнесу та необхідністю культурної інтеграції в управлінні персоналом ТНК.
4. Яка ключова відмінність між стратегією зростання та стратегією стабілізації ТНК і в яких умовах доцільно застосовувати кожен з них?
5. Як контроль та оцінка результатів стратегічного планування ТНК допомагає у внесенні коректив у їхню діяльність?
6. Поясніть, як ТНК можуть одночасно реалізовувати стратегію диференціації на одному ринку та лідерство за витратами на іншому.
7. Що таке «гібридні стратегії» ТНК і як вони дозволяють компанії поєднувати глобальну інтеграцію та локальну диференціацію?
8. Обговоріть, які особливості діяльності ТНК у країнах, що розвиваються, вимагають адаптації цін (цінова чутливість) у їхніх маркетингових стратегіях.
9. Як Міжнародний життєвий цикл товару (МЖЦТ) впливає на маркетингові стратегії ТНК в бідних країнах, де можуть продаватися застарілі продукти?
10. Які переваги та недоліки має централізований контроль материнської компанії над зарубіжними філіями?

Теми доповідей:

1. Складові стратегічного управління ТНК: Глобальний масштаб, адаптація та культурна інтеграція.
2. Багаторівнева стратегія ТНК: Взаємозв'язок корпоративного, бізнес- та функціонального рівнів управління.
3. Конкурентні та глобальні стратегії ТНК: Від лідерства за витратами до гібридних моделей (глобальна інтеграція/диференціація).
4. Міжнародний життєвий цикл товару (МЖЦТ) та його вплив на стратегії проникнення ТНК на зарубіжні ринки.
5. Функціонування зарубіжних філій ТНК: переваги, недоліки та управління політичними, культурними та правовими ризиками.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Формування і реалізація стратегій діяльності транснаціональних корпорацій».
2. Спробуйте знайти три відмінності у стратегії таких компаній в Україні як «Кока-Кола» та «Пепсі-Кола».

Література: 1, 2, 3, 4.

ТЕМА 6. ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИМИ КОРПОРАЦІЯМИ

Мета заняття: дослідити особливості та методи управління транснаціональними корпораціями.

Завдання заняття: дослідити сутність та методи управління ТНК, сформулювати уявлення про організаційну структуру ТНК, виявити особливості функцій менеджменту і планування в міжнародних корпораціях, з'ясувати особливості управління персоналом у міжнародних компаніях, зрозуміти порядок прийняття управлінських рішень у транснаціональних компаніях, дослідити особливості керівництва, комунікації і контролю у транснаціональних корпораціях.

План:

1. Сутність та методи управління ТНК.
2. Організаційна структура ТНК.
3. Особливості функцій менеджменту і планування в міжнародних корпораціях.
4. Управління персоналом у міжнародних компаніях.
5. Прийняття управлінських рішень у транснаціональних компаніях.
6. Керівництво, комунікації і контроль у транснаціональних корпораціях.

Питання для обговорення:

1. Як сучасні ТНК досягають ефекту синергії, поєднуючи глобальну координацію з локальною адаптацією?
2. Наведіть приклади, які ключові стратегічні рішення зазвичай залишаються під централізованим контролем материнської компанії, а які делегуються закордонним філіям.
3. Поясніть, у яких випадках ТНК доцільно використовувати матричну організаційну структуру і які конфлікти можуть виникати при її застосуванні.
4. Яку роль відіграє інноваційний менеджмент у новітніх підходах управління ТНК, та як це пов'язано із цифровізацією?
5. Як корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) та сталий розвиток впливають на довгострокову конкурентоспроможність ТНК і чому вони стали невід'ємною частиною стратегії?
6. Поясніть, чому дивізійно-регіональна структура управління є особливо актуальною для ТНК, що діють на ринках із суттєвими правовими та культурними відмінностями.
7. У чому полягає складність міжнародного планування в ТНК, пов'язана з необхідністю врахування таких факторів, як валютні коливання та торговельні бар'єри?
8. Як культурна складова та міжкультурна комунікація впливають на процес прийняття управлінських рішень у ТНК?
9. Порівняйте переваги та недоліки централізованої та децентралізованої організаційних структур ТНК.

10. Які методи контролю (фінансовий, стратегічний, операційний) є найбільш важливими для ТНК та як вони адаптуються до місцевих систем звітності та податкового законодавства?

Теми доповідей:

1. Роль інноваційного менеджменту та управління знаннями у стратегічному розвитку транснаціональних корпорацій.
2. Організаційні структури ТНК: аналіз функціональної, дивізійної та матричної структур та критерії їх вибору.
3. Виклики та особливості управління персоналом у міжнародних компаніях: культурна адаптація, мотивація та ефективність.
4. Керівництво, комунікації та контроль у транснаціональних корпораціях: забезпечення узгодженості у глобальному масштабі.
5. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) та сталий розвиток як імператив сучасного стратегічного управління ТНК.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Особливості та методи управління транснаціональними корпораціями».
2. Проаналізувати організаційні структури ТНК США, Японії, Європи, виявити особливості.

Література: 1, 2, 3, 4.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

ТЕМА 7. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ

Мета заняття: дослідити особливості формування та управління фінансовою системою транснаціональних корпорацій.

Завдання заняття: дослідити особливості організаційної, інформаційної та правової діяльності ТНК на світовому фінансовому ринку, сформулювати уявлення про внутрішню фінансову структуру ТНК та джерела формування фінансових ресурсів, з'ясувати особливості планування фінансової діяльності та управління фінансами ТНК.

План:

1. Організаційні, інформаційні та правові особливості діяльності ТНК на світовому фінансовому ринку.
2. Внутрішня фінансова структура ТНК та джерела формування фінансових ресурсів.
3. Планування фінансової діяльності ТНК.
4. Особливості управління фінансами ТНК.

Питання для обговорення:

1. Як правова невизначеність ТНК (відсутність статусу суб'єкта міжнародного права) впливає на вирішення спорів між компанією та приймаючою країною?
2. Поясніть, яким чином висока автоматизація та доступ до глобальних інформаційних мереж дозволяють ТНК ефективніше управляти фінансовими ризиками на світовому ринку.
3. Охарактеризуйте концепцію «центрів фінансової відповідальності» у внутрішній структурі ТНК та наведіть приклади (центри прибутків, центри витрат).
4. Яка стратегічна мета використання трансфертного ціноутворення у системі внутрішньофірмових розрахунків ТНК?
5. Порівняйте переваги та недоліки залучення фінансових ресурсів ТНК з зовнішніх джерел (міжнародні облігації) порівняно з внутрішніми (нерозподілений прибуток).
6. Поясніть сутність та функцію «іжнародного ринку євровалют для планування та мобілізації фінансових ресурсів ТНК».
7. У чому полягає відмінність між прямим міжнародним фірмовим кредитом та паралельним внутрішньофірмовим кредитом як внутрішніми джерелами фінансування ТНК?
8. Як глобальне управління фінансовими потоками дозволяє ТНК оптимізувати загальну фінансову позицію корпорації на шкоду чи на користь окремих філій?
9. Чому управління валютними ризиками є більш складним для ТНК порівняно з національними компаніями і які інструменти хеджування вони можуть застосовувати?
10. Як політичні та правові ризики (наприклад, ризики експропріації) впливають на інвестиційну політику ТНК та їхні рішення щодо довгострокового фінансування?

Теми доповідей:

1. Правові колізії та інформаційні переваги: Вплив на діяльність ТНК на світовому фінансовому ринку.
2. Стратегії фінансування ТНК: Оптимізація структури капіталу через внутрішні та зовнішні джерела.
3. Специфіка внутрішньофірмового кредитування ТНК: Паралельні, компенсаційні кредити та обхід валютних обмежень.
4. Трансфертне ціноутворення як ключовий інструмент управління міжнародним оподаткуванням ТНК.
5. Глобальні виклики фінансового менеджменту ТНК: Управління валютними, політичними та правовими ризиками.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Фінансова система транснаціональних корпорацій: особливості формування та управління».
2. Порівняйте функції трьох міжнародних фінансових організацій: Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Європейського банку реконструкції та розвитку.

Література: 1, 2, 3, 4.

ТЕМА 8. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Мета заняття: дослідити особливості управління виробничою діяльністю транснаціональних корпорацій.

Завдання заняття: з'ясувати особливості виробничої стратегії багатонаціонального виробництва і матеріально-технічного забезпечення ТНК, дослідити сутність екологічних наслідків виробничої діяльності та податкових умов ТНК, зрозуміти основи міжнародного позиціонування активів ТНК та трансфертних цін в їх діяльності.

План:

1. Виробничі стратегії багатонаціонального виробництва і матеріально-технічного забезпечення ТНК.
2. Екологічні наслідки виробничої діяльності ТНК.
3. Податкові умови діяльності ТНК.
4. Міжнародне позиціонування активів ТНК.
5. Трансфертні ціни в діяльності ТНК

Питання для обговорення:

1. Як глобальна інтеграція у виробничих стратегіях ТНК допомагає їм досягти максимальної ефективності порівняно з локальною адаптацією?
2. Обговоріть економічні переваги та екологічні ризики стратегії перенесення «брудних» виробництв ТНК у країни, що розвиваються.
3. Поясніть, як податкові системи (територіальний, національний підходи) впливають на стратегію іноземного інвестування та форму фінансування структурних підрозділів ТНК за кордоном.
4. Які двосторонні угоди між країнами використовуються для уникнення подвійного оподаткування при трансферті прибутку, дивідендів та роялті?
5. Як використання економічних методів оптимізації оподаткування, зокрема концентрація доходів у офшорних зонах, впливає на країни базування ТНК?
6. У чому полягає сутність та які ключові цілі міжнародного позиціонування активів ТНК крім максимізації прибутку?
7. Чому політико-правові фактори та податкові умови є критично важливими при виборі місця розташування активів ТНК?

8. Яку роль відіграє трансфертне ціноутворення в управлінні грошовими потоками та мінімізації валютних ризиків усередині ТНК?
9. На Вашу думку, як податкові органи контролюють трансфертне ціноутворення ТНК і які ризики виникають для корпорацій у разі недотримання принципу «витягнутої руки»?
10. Порівняйте транснаціональну стратегію позиціонування активів із локальною адаптацією з точки зору глобальної ефективності та чутливості до місцевих ринків.

Теми доповідей:

1. Глобальна інтеграція та спеціалізація: стратегічні підходи до багатонаціонального виробництва ТНК.
2. Екологічний слід ТНК: від викидів парникових газів до перенесення «брудних» виробництв та їхній вплив на сталий розвиток.
3. Оптимізація оподаткування ТНК: економічні та організаційні методи (трансфертні ціни, офшорні зони, толінг).
- 4.
5. Трансфертне ціноутворення як інструмент фінансового менеджменту та оптимізації оподаткування ТНК: сутність та функції.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Особливості управління виробничою діяльністю транснаціональних корпорацій».
2. Дослідіть податкові системи світу. Проведіть порівняльний аналіз територіального та національного підходів до оподаткування прибутків ТНК.

Література: 1, 2, 3, 4.

ТЕМА 9. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ

Мета заняття: дослідити сутність механізму управління персоналом транснаціональних компаній та особливості формування корпоративної культури.

Завдання заняття: з'ясувати особливості міжнародної кадрової стратегії і трудових відносин в ТНК, зрозуміти критерії, фактори та етапи відбору міжнародних менеджерів, дослідити особливості системи мотивації персоналу та процесу навчання персоналу для роботи в зарубіжних філіях, з'ясувати сутність формування корпоративної культури ТНК.

План:

1. Міжнародна кадрова стратегія і трудові відносини в ТНК.
2. Критерії, фактори та етапи відбору міжнародних менеджерів.
3. Система мотивації персоналу та процес навчання персоналу для роботи в зарубіжних філіях.
4. Особливості формування корпоративної культури ТНК.

Питання для обговорення:

1. Розкрийте поняття управління персоналом ТНК та поясніть його ключову мету.
2. Назвіть та охарактеризуйте щонайменше три переваги функціонування системи управління ТНК як мережевої структури.
3. Опишіть відмінності між централізацією та децентралізацією в системі управління персоналом ТНК та поясніть, яке рішення приймається найчастіше.
4. Які внутрішньо-економічні та зовнішні не економічні фактори впливають на кадрову політику ТНК? Наведіть приклад для кожного.
5. Сформулюйте сутність кожного з чотирьох підходів до відбору персоналу в міжнародних корпораціях: етноцентризм, поліцентризм, регіонцентризм та геоцентризм.
6. Поясніть, у чому полягає відмінність між загальними (професійними) та специфічними (крос-культурними) критеріями відбору міжнародних менеджерів. Наведіть по два приклади для кожної групи.
7. Які етапи відбору міжнародних менеджерів є специфічними саме для міжнародного рекрутингу (відрізняються від стандартного)?
8. Опишіть, як має бути побудована система мотивації експатів та місцевих співробітників у зарубіжних філіях, та які елементи вона повинна поєднувати.
9. Назвіть та охарактеризуйте ключові види підготовки персоналу для роботи в зарубіжних філіях, які проводяться до від'їзду.
10. Як проявляється необхідність поєднання глобальної інтеграції та локальної адаптації у формуванні корпоративної культури ТНК?

Теми доповідей:

1. Мережевий принцип управління персоналом ТНК: переваги та недоліки як освіта адаптивної організаційної структури.
2. Крос-культурна компетентність як ключовий критерій відбору міжнародних менеджерів: роль здатності до адаптації та сімейного фактору.
3. Стратегія мотивації експатів у ТНК: формування конкурентоспроможного компенсаційного пакету та нематеріальні стимули.
4. Система навчання та орієнтації персоналу в ТНК: міжкультурний тренінг та адаптаційні програми як запорука успіху в зарубіжних філіях.
5. Формування корпоративної культури в мультикультурному середовищі ТНК: управління балансом між глобальною ідентичністю та локальною специфікою.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Механізм управління персоналом транснаціональних компаній та особливості формування корпоративної культури».
2. Визначте дві-три посади, для яких в українському представництві компанії «Кока-Кола» слід рекомендувати експатріантів.

Література: 1, 2, 3, 4.

ТЕМА 10. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Мета заняття: дослідити особливості інноваційної діяльності транснаціональних корпорацій.

Завдання заняття: з'ясувати особливості розвитку міжнародного ринку технологій, цілі та етапи формування інноваційної стратегії ТНК, визначити роль ТНК у підвищенні рівня інноваційності національних економік, сформувати уявлення про інформаційну систему як складову системи управління ТНК, виявити особливості облікових систем у різних країнах світу та консолідованої фінансової звітності ТНК.

План:

1. Особливості розвитку міжнародного ринку технологій.
2. Цілі та етапи формування інноваційної стратегії ТНК.
3. Роль ТНК у підвищенні рівня інноваційності національних економік.
4. Інформаційна система як складова системи управління ТНК.
5. Особливості облікових систем у різних країнах світу.
6. Консолідована фінансова звітність ТНК.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте ключові особливості розвитку міжнародного ринку технологій та поясніть, що означає домінування інноваційних технологій.
2. Розкрийте роль ТНК у діяльності на міжнародному ринку технологій, назвіть їх основні функції як суб'єктів ринку.
3. Поясніть сутність внутрішньокорпоративного трансферу технологій та його важливість для ТНК.
4. Сформулюйте основні цілі формування інноваційної стратегії ТНК, акцентуючи на довгостроковій конкурентоспроможності.
5. Опишіть ключові етапи процесу формування інноваційної стратегії ТНК (від аналізу до контролю).
6. Назвіть та стисло поясніть не менше п'яти форм технологічної співпраці ТНК на міжнародному рівні.
7. Які ключові механізми впливу ТНК сприяють підвищенню рівня інноваційності національних економік приймаючих країн?
8. Опишіть роль та функції інформаційної системи як ключової складової системи управління ТНК.
9. У чому полягає принципова відмінність між англо-американською та континентальною обліковими системами щодо їхньої орієнтації та джерел регулювання?
10. Поясніть мету та особливості складання консолідованої фінансової звітності ТНК, зокрема необхідність виключення внутрішньогрупових операцій та уніфікації облікових політик.

1. Стратегічне управління інноваціями в ТНК: від визначення цілей до реалізації та контролю інноваційних проєктів.
2. Міжнародна технологічна співпраця ТНК: порівняльна характеристика спільних підприємств, ліцензування та стратегічних альянсів.
3. Інформаційна система як стратегічний актив ТНК: забезпечення глобальної інтеграції, координації та підтримки прийняття рішень.
4. Гармонізація облікових систем у світі: вплив МСФЗ (IFRS) на практику обліку ТНК та відмінності між англо-американською та континентальною моделями.
5. Консолідована фінансова звітність ТНК: методологічні особливості (виключення внутрішньогрупових операцій, валютний перерахунок) та її значення для міжнародних інвесторів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Інноваційна діяльність транснаціональних корпорацій».
2. Дослідити питання двоїстого впливу ТНК на інноваційність національних економік. Виявити переваги та потенційні ризики.

Література: 1, 2, 4.

ТЕМА 11. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ У КРАЇНАХ СВІТУ

Мета заняття: дослідити особливості діяльності транснаціональних корпорацій у країнах світу.

Завдання заняття: дослідити особливості ТНК як провідних учасників сучасних суспільно-політичних відносин, виявити сутність, причини та форми процесів злиття та поглинання міжнародного капіталу, дослідити методи оцінки ефективності діяльності ТНК та стратегії діяльності ТНК у високорозвинутих країнах світу, з'ясувати особливості діяльності ТНК у США, Японії, країнах Західної Європи.

План:

1. Транснаціональні корпорації як провідні учасники сучасних суспільно-політичних відносин.
2. Сутність, причини та форми процесів злиття та поглинання міжнародного капіталу.
3. Методи оцінки ефективності діяльності ТНК.
4. Стратегії діяльності ТНК у високорозвинутих країнах світу.
5. Особливості діяльності ТНК у США.
6. Особливості діяльності ТНК у Японії.
7. Особливості діяльності ТНК у країнах Західної Європи.

Питання для обговорення:

1. Яку роль відіграють ТНК у формуванні міжнародних ринків (крім ринку товарів та послуг)?
2. Розкрийте поняття «поглинання» міжнародного капіталу та чим воно відрізняється від «злиття».
3. Наведіть приклад конгломератного злиття та поясніть його ключову мету.
4. Чому для оцінки ефективності діяльності ТНК недостатньо використовувати лише фінансові коефіцієнти і які економічні та макроекономічні методи допомагають у цьому?
5. Поясніть, чому ТНК у високорозвинутих країнах використовують стратегію диференціації та спеціалізації?
6. Яким чином ТНК використовують лобіювання та участь у законотворчій діяльності для реалізації своєї міжнародної стратегії?
7. Опишіть, як прямі іноземні інвестиції (ПІІ) американських ТНК впливають на економіку країн-реципієнтів: позитивні та негативні аспекти.
8. Назвіть ключові високотехнологічні галузі, в яких японські ТНК домінують. Відповідь обґрунтуйте.
9. Які культурні та регуляторні бар'єри ускладнюють діяльність іноземних ТНК, що працюють на ринку Японії?
10. Як наднаціональне регулювання (рівень ЄС) у Західній Європі впливає на діяльність ТНК?

Теми доповідей:

1. ТНК як «позадержавний» регулятор: аналіз впливу корпорацій на державну політику, уніфікацію міжнародних економічних правил та ліквідацію бар'єрів.
2. Система збалансованих показників (BSC) у міжнародному менеджменті: адаптація методу оцінки ефективності для глобально розподілених ТНК.
3. Еволюція американських ТНК: від домінування в промисловості до лідерства у фінансах та високих технологіях.
4. Японський менеджмент та глобалізація: виклики адаптації специфічної японської корпоративної культури у закордонних філіях.
5. Інтеграційна стратегія ТНК у Європейському Союзі: використання переваг єдиного ринку та взаємодія з наднаціональними регуляторними органами.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Особливості діяльності транснаціональних корпорацій у країнах світу».
2. Підготувати добірку правових актів міжнародного та національного рівня з регулювання діяльності ТНК за хронологією у датах.

Література: 1, 2, 3, 4.

ТЕМА 12. ДІЯЛЬНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Мета заняття: дослідити особливості діяльності транснаціональних корпорацій в Україні, їх переваги та недоліки.

Завдання заняття: дослідити особливості інвестиційної привабливості України для транснаціонального капіталу, виявити переваги та недоліки прямих іноземних інвестицій для розвитку національної економіки та гарантування економічної безпеки, дослідити особливості діяльності ТНК з капіталом українського походження на міжнародних ринках.

План:

1. Інвестиційна привабливість України для транснаціонального капіталу.
2. Переваги та недоліки прямих іноземних інвестицій для розвитку національної економіки та гарантування економічної безпеки.
3. ТНК з капіталом українського походження на міжнародних ринках.

Питання для обговорення:

1. Опишіть, як курс України на європейську інтеграцію та преференційні міжнародні торговельні режими (наприклад, «транспортний безвіз») впливають на очікування транснаціональних інвесторів.
2. Назвіть та поясніть основні бар'єри та ризики, які, незважаючи на позитивні зрушення, стримують іноземних інвесторів від масштабного вливання капіталу в Україну.
3. Які переваги ПІІ для національної економіки пов'язані з розвитком людського капіталу та ринковою конкуренцією?
4. Як іноземні інвестори можуть експлуатувати ресурси приймаючої країни, і чому це становить ризик для сталого розвитку?
5. Поясніть, чому надмірна залежність від ПІІ може зробити національну економіку вразливою, та наведіть приклад такої вразливості.
6. Яким чином діяльність іноземних компаній може супроводжуватися політичним тиском або втручанням у внутрішні справи країни?
7. Назвіть три ключові бар'єри та ризики для транснаціонального капіталу в Україні, які не пов'язані безпосередньо з військовою агресією (наприклад, правова, кадрова, бюрократична сфери).
8. Які галузі в Україні (крім агробізнесу) вважаються найбільш перспективними для інвестицій у контексті майбутньої відбудови та чому?
9. Який ризик ПІІ становить найбільшу загрозу для економічної безпеки та суверенітету держави?
10. Назвіть дві українські компанії (холдинги), які мають виробничі потужності або здійснюють значну діяльність за межами України, що відповідає ознакам ТНК.

Теми доповідей:

1. Економічна безпека та ПІІ: стратегії державного регулювання для запобігання втраті контролю над стратегічними галузями та мінімізації політичних ризиків.
2. Використання схем трансфертного ціноутворення транснаціональними корпораціями та методи протидії їм у національній економіці.
3. Роль людського капіталу та діджиталізації (проект «Дія.City») у залученні ПІІ в сектор високих технологій України.
4. «Українські ТНК» на світовій арені: порівняльний аналіз моделей міжнародної експансії групи «Метінвест» та логістичної мережі «Нова Пошта».
5. ПІІ як каталізатор інтеграції до ЄС: як курс на євроінтеграцію впливає на зниження інвестиційних бар'єрів в Україні.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти логіко-структурну схему теоретичного матеріалу по темі «Діяльність транснаціональних корпорацій в Україні: переваги та недоліки».
2. Виявити найбільш привабливі регіони для діяльності ТНК в Україні. Назвати ТНК, які діють в Україні.

Література: 1, 2, 4.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Один з ключових способів освоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час є самостійна робота студентів.

Основною метою самостійної роботи студентів є розширення, закріплення і поглиблення набутих знань, вмінь та навичок у процесі аудиторної роботи.

Для здобуття й глибокого осмислення нових знань студенти повинні систематично самостійно працювати над першоджерелами і спеціальною літературою.

Навчальним планом визначено самостійне освоєння та вивчення нових матеріалів відповідно до рекомендацій викладача. Також, передбачено консультації відповідно до розроблених та затверджених кафедрою графіків. На консультаціях вирішуються питання студентів відносно опрацювання планових самостійних завдань.

В процесі навчальної підготовки студентів важливе значення займає написання та захист доповідей. Метою підготовки доповіді є поглиблення та закріплення теоретичних знань, набутих студентами в процесі вивчення курсу, вироблення уміння самостійно опрацьовувати навчальну та спеціалізовану літературу і статистичні дані, робити коректні узагальнення та доцільні висновки.

Підготовка доповіді здійснюється відповідно до ДСТУ 3008:2015 Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення.

Структура доповіді передбачає наявність наступних складових: вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел (в окремих

випадках – додатки). Основна частина роботи повинна супроводжуватися наочними матеріалами – таблицями, графіками, діаграмами. В тексті доповіді обов'язково мають бути присутні посилання на першоджерела. Загальний список використаних джерел має містити не менше десяти пунктів. Загальний обсяг реферату повинен бути не менше 5 сторінок друкованого тексту. Окрім написання самої доповіді, студент має захистити її на семінарському занятті (доповідь і відповідь на поставлені по доповіді запитання).

РЕКОМЕНДАЦІ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Методичні вказівки до контрольної роботи

Контрольна робота покликана поглибити знання студента з дисципліни, а також надати практичні навички для аналізу.

Структура контрольної роботи. Варіант контрольної роботи студент визначає за останніми двома цифрами залікової книжки, якщо більше 10 – за сумою двох останніх цифр. Дана контрольна робота складається з трьох теоретичних питань, студент повинен максимально розкрити сутність кожного з питань. Джерела, необхідні для написання теоретичної частини, подані в списку рекомендованої літератури.

Оформлення контрольної роботи. Підготовка контрольної роботи здійснюється відповідно до ДСТУ 3008:2015 Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення.

Загальний обсяг роботи становить 20 - 25 сторінок тексту. Вона має бути виконана на папері формату А4 в рукописному або друкованому варіантах. Текст розміщують тільки на одній сторінці аркуша. При друкуванні курсової роботи використовується 14 розмір шрифту, розмір між рядками в півтора інтервали. Поля: ліве поле - 30 мм, праве - 10 мм; верхнє і нижнє - 20 мм. Якщо це рукопис, то писати треба ясно, чітко, розбірливо. В рукописному варіанті на сторінці має бути 30 рядків.

На першій сторінці (титульній, Додаток А) вказуються назва університету, кафедра, дисципліна, прізвище та ініціали викладача, а також курс, група, прізвище та ініціали студента. На наступній сторінці міститься зміст роботи і вказуються номери сторінок, на яких розміщений відповідні питання. На наступних сторінках розміщується текст роботи відповідно до змісту. Аркуші роботи мають бути пронумеровані. В тексті вказується назва кожного питання. Під текстом даються зноски з посиланнями на цифри, факти, теоретичні положення (назва праці, рік видання, сторінка). Посилання на літературу пишуться у квадратних дужках, де вказується номер джерела інформації зі списку використаної літератури і сторінки, з яких взята інформація, наприклад: [1, с. 3].

В кінці роботи потрібно подати список використаної літератури у алфавітному порядку та відповідно до вимог ДСТУ 8302:2015

«Бібліографічні посилання: загальні положення та правила складання» (Додаток Б).

Виконану роботу студент зобов'язаний здати на кафедру у встановлений термін для рецензування, в разі неналежного виконання вона може бути повернена на доопрацювання.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Варіант 1

1. Передумови та фактори виникнення ТНК.
2. Історичні етапи розвитку ТНК.
3. Особливості формування та діяльності сучасних глобальних ТНК.
4. На прикладі ТНК «Microsoft» дослідити: історію створення та розвитку компанії, тип організаційної структури, стратегії діяльності, методи управління компанією та її персоналом, фінансову структуру, виробничу та інноваційну діяльність.

Варіант 2

1. Загальна характеристика еволюції економічної думки щодо діяльності ТНК.
2. Теорія інтерналізації капіталу.
3. Еклектична теорія міжнародного виробництва Дж. Даннінга.
4. На прикладі ТНК «Nestle» дослідити: історію створення та розвитку компанії, тип організаційної структури, стратегії діяльності, методи управління компанією та її персоналом, фінансову структуру, виробничу та інноваційну діяльність.

Варіант 3

1. Динамічна модель конкурентних переваг М. Портера.
2. Інвестиційні теорії та поняття прямих іноземних інвестицій.
3. Сутність та необхідність регулювання діяльності ТНК.
4. На прикладі ТНК «Amazon» дослідити: історію створення та розвитку компанії, тип організаційної структури, стратегії діяльності, методи управління компанією та її персоналом, фінансову структуру, виробничу та інноваційну діяльність.

Варіант 4

1. Еволюція форм наддержавного регулювання діяльності ТНК.
2. Діяльність міжнародних організацій з вироблення правил поведінки ТНК.
3. Особливості стратегічного управління ТНК.
4. На прикладі ТНК «McDonald's» дослідити: історію створення та розвитку компанії, тип організаційної структури, стратегії діяльності, методи управління компанією та її персоналом, фінансову структуру, виробничу та інноваційну діяльність.

Варіант 5

1. Стадії розроблення стратегій діяльності ТНК.
2. Конкурентні стратегії ТНК.
3. Корпоративні стратегії ТНК.

4. На прикладі ТНК «KFC» дослідити: історію створення та розвитку компанії, тип організаційної структури, стратегії діяльності, методи управління компанією та її персоналом, фінансову структуру, виробничу та інноваційну діяльність.

Варіант 6

1. Організаційна структура ТНК.
2. Маркетингові стратегії ТНК.
3. Сутність та методи управління ТНК.
4. На прикладі ТНК «Sony» дослідити: історію створення та розвитку компанії, тип організаційної структури, стратегії діяльності, методи управління компанією та її персоналом, фінансову структуру, виробничу та інноваційну діяльність.

Варіант 7

1. Моделі функціонування управлінської системи ТНК.
2. Організаційні, інформаційні та правові особливості діяльності ТНК на світовому фінансовому ринку.
3. Внутрішня фінансова структура ТНК та джерела формування фінансових ресурсів.
4. На прикладі ТНК «Кока-Кола» дослідити: історію створення та розвитку компанії, тип організаційної структури, стратегії діяльності, методи управління компанією та її персоналом, фінансову структуру, виробничу та інноваційну діяльність.

Варіант 8

1. Планування фінансової діяльності ТНК.
2. Особливості управління фінансами ТНК.
3. Стратегія багатонаціонального виробництва і матеріально-технічного забезпечення.
4. На прикладі ТНК «Lenovo» дослідити: історію створення та розвитку компанії, тип організаційної структури, стратегії діяльності, методи управління компанією та її персоналом, фінансову структуру, виробничу та інноваційну діяльність.

Варіант 9

1. Стратегія міжнародного підряду ТНК.
2. Офшорні компанії та специфіка офшорного бізнесу ТНК
3. Екологічні наслідки виробничої діяльності ТНК.
4. На прикладі ТНК «Apple» дослідити: історію створення та розвитку компанії, тип організаційної структури, стратегії діяльності, методи управління компанією та її персоналом, фінансову структуру, виробничу та інноваційну діяльність.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Сутність процесів глобалізації та транснаціоналізації.
2. ТНК як різновид міжнародної компанії.
3. Типи та структура ТНК.

4. Переваги та недоліки господарської діяльності ТНК.
5. Передумови та фактори виникнення ТНК.
6. Історичні етапи розвитку ТНК.
7. Інвестиційні теорії та поняття прямих іноземних інвестицій.
8. Сутність та необхідність регулювання діяльності ТНК.
9. Еволюція форм наддержавного регулювання діяльності ТНК.
10. Діяльність міжнародних організацій з вироблення правил поведінки ТНК.
11. Особливості стратегічного управління ТНК.
12. Конкурентні стратегії ТНК.
13. Корпоративні стратегії ТНК.
14. Маркетингові стратегії ТНК.
15. Сутність та методи управління ТНК.
16. Організаційна структура ТНК.
17. Моделі функціонування управлінської системи ТНК.
18. Організаційні, інформаційні та правові особливості діяльності ТНК на світовому фінансовому ринку.
19. Внутрішня фінансова структура ТНК та джерела формування фінансових ресурсів.
20. Планування фінансової діяльності ТНК.
21. Особливості управління фінансами ТНК.
22. Стратегія багатонаціонального виробництва і матеріально-технічного забезпечення.
23. Методи визначення розташування міжнародного виробництва.
24. Стратегія міжнародного підряду ТНК.
25. Офшорні компанії та специфіка офшорного бізнесу ТНК
26. Екологічні наслідки виробничої діяльності ТНК.
27. Міжнародна кадрова стратегія і трудові відносини в ТНК.
28. Критерії, фактори та етапи відбору міжнародних менеджерів.
29. Система мотивації персоналу та процес навчання персоналу для роботи в зарубіжних філіях.
30. Особливості формування корпоративної культури ТНК.
31. Особливості розвитку міжнародного ринку технологій.
32. Цілі та етапи формування інноваційної стратегії ТНК.
33. Роль ТНК у підвищенні рівня інноваційності національних економік.
34. Оподаткування результатів діяльності ТНК.
35. Транснаціональні корпорації як провідні учасники сучасних суспільно-політичних відносин.
36. Міжнародна конкурентоспроможність ТНК.
37. Стратегії діяльності ТНК у високо розвинутих країнах світу.
38. Причини та способи виходу ТНК на нові ринки країн, що розвиваються.
39. Інвестиційна привабливість України для транснаціонального капіталу.
40. ТНК з капіталом українського походження на міжнародних ринках.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Для студентів денної форми навчання	
Вид навчальної роботи	Кількість балів максимум
<u>Постійна частина</u>	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №1	
Виконання завдань за темою № 1 <i>Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 1 – 3 б.</i>	5
Виконання завдань за темою № 2 <i>Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 2 – 3 б.</i>	5
Виконання завдань за темою № 3 <i>Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 3 – 3 б.</i>	5
Виконання завдань за темою № 4 <i>Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 4 – 3 б.</i>	5
Виконання завдань за темою № 5 <i>Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 5 – 3 б.</i>	5
Виконання завдань за темою № 6 <i>Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 6 – 3 б.</i>	5
Модульна контрольна робота 1	10
<i>Всього за змістовим модулем №1</i>	40
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №2	
Виконання завдань за темою № 7 <i>6 Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 7 – 3 б.</i>	5
Виконання завдань за темою № 8 <i>6 Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 8 – 3 б.</i>	5
Виконання завдань за темою № 9 <i>6 Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 9 – 3 б.</i>	5
Виконання завдань за темою № 10 <i>6 Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 10 – 3 б.</i>	5
Виконання завдань за темою № 11 <i>6 Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 11 – 3 б.</i>	5
Виконання завдань за темою № 12 <i>6 Питання для обговорення 2 б. (2 пит. по 1 б.); практ.завдання 12 – 3 б.</i>	5
Модульна контрольна робота 2	10
<i>Всього за змістовим модулем №2</i>	40
<u>Додаткова частина</u>	
Підготовка доповіді за результатами індивідуального дослідницького завдання	10
Участь в науковій конференції з публікацією тез за темою дисципліни	20
ЗАЛІК	20
СЕМЕСТРОВА ОЦІНКА	100
Для студентів заочної форми навчання	
Вид навчальної роботи	Кількість балів максимум
Контрольна робота з дисципліни <i>(відповідно отриманого завдання)</i>	80
<u>Додаткова частина</u>	
Участь в науковій конференції з публікацією тез за темою дисципліни	20
ЗАЛІК	20
ПІДСУМКОВА СЕМЕСТРОВА ОЦІНКА	100

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Марченко Т. В. Транснаціональні корпорації : навч.-метод. посібник. Уклад. : Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 184 с. URL: <https://sal0.li/5a1E7cd>
2. Транснаціональні корпорації: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка», освітньої програми «Міжнародна економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Моїсеєнко Т. Є. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 225 с. URL: <https://ela.kpi.ua/items/1ca84f22-df1c-4ecd-8dba-ca80930e66de>
3. Transnational Corporations. Educational textbook [Electronic Resource] / S. V. Voitko, O. A. Gavrish, O. O. Korohodova, T. E. Moiseenko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute. Electronic text data (1 file: 2.89 MB). Kyiv : Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2020. 204 p. URL: <https://ela.kpi.ua/items/e8d41471-3e90-47da-b7a8-ef08be72e645>
4. Транснаціональні корпорації. Українсько-англійсько-польський словник основних термінів [Електронний ресурс] Уклад.: Сергій Войтко, Олена Корогодова, Magdalena Maciaszczyk, Magdalena Rzemieniak. Електронні текстові дані (1 файл: 476 Кбайт). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 35 с. <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/efeca195-72db-4dfc-99e2-0f766a0f79fe/content>

Додаткова:

1. Баглей Р. Міжнародні корпорації у формуванні кон'юнктури світових ринків. *Інноваційна економіка*, вип. 2. 2025. С. 25-33.
2. Гапак Р. М. Виклики та можливості транснаціоналізації бізнесу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2024. Вип. 52. С. 38-43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2024-52-5>.
3. Грицишен С. Вплив макроекономічної турбулентності на інвестиційну активність транснаціональних корпорацій. *Інноваційна економіка*, вип. 2. 2025. С. 202-209. <https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/1487>
4. Коструба А.В. Корпорація: досвід феноменологічного дослідження : монографія. Київ: Талком, 2021. 405 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/357072797_Korporacia_dosvid_fenomenologichnogo_doslidzenna
5. Моїсеєнко Т. Є., Корогодова О.О., Глущенко Я.І. Трансформація соціально-трудова процесів транснаціональних корпорацій (ТНК) в умовах Індустрії 4.0 та 5.0: виклики та можливості для працівників і роботодавців. Вип. 4. 2025. <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/319>
6. Новоскольцева Л.О., Демідов Д.В. Міжнародні транснаціональні корпорації як нові суб'єкти геополітичного впливу під час воєн. *Економічні науки*. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Вип. № 3(79). 2025. С. 198–205. <https://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/4972>

7. Міжнародні організації та транснаціональні корпорації : навч. посіб. / Н. І. Кара та ін. Львів: Растр-7, 2022. 315 с.
8. Петкова Л.О., Лещенко М.М., Сахно Т.А. Стратегічні пріоритети інвестиційний рішень міжнародних корпорацій в умовах глобальних викликів. Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. Том 338 № 1. 2025. С. 215–220. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/1456>
9. Сахно Т.А., Лещенко М.М., Пасенко В.М., Бразілій Н.М., Крот Ю.М. Сучасні тенденції міжнародної та вітчизняної практики оподаткування. Бізнес-інформ. 2025. № 6. С. 66–76. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-6_0-pages-66_76.pdf
10. Транснаціональні корпорації : навч. посіб. / С. В. Войтко, О. А. Гавриш, О. О. Корогодова, Т. Є. Моїсеєнко. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2016. – 208 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/443e7402-6c8f-4f78-9d3d-d89f9c0cfab2/content>
11. Транснаціональні корпорації. Навч посіб. Давидова І.О., Величко К.Ю., Печенка О.І. Харків: Видавництво «Форт», 2018. 175с. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/items/81fbaa6b-d361-4af3-85ab-06e319d5dc78>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. UNCTAD. Веб-сайт. URL: <http://www.unctad.org>
2. World Bank. Веб-сайт. URL: <http://www.worldbank.org>
3. World Trade Organization. Веб-сайт. URL: <http://www.wto.org>
4. OECD. Веб-сайт. URL: <http://www.oecd.org>
5. World Economic Forum. Веб-сайт. URL: <https://www.weforum.org/>
6. Fortune 500. Веб-сайт. URL: <https://fortune.com/ranking/global500/>

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ

1. Конституція України. Офіційний веб-портал Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про підприємництво: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
3. Про інвестиційну діяльність: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
4. Про господарські товариства: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>
5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перекладання: Під час здачі студентом роботи на кафедру реєструється дата її подання. На нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів) оцінюються роботи, які порушили терміни попередньої реєстрації без поважних причин. Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни _____

Перевірив:

Вчене звання, посада, ПІБ

Виконав:

Студент (-ка) __ курсу

Групи _____

ПІБ

Приклади опису літературних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. Гурська Л. І. Міжнародна економіка : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с.
Два автори	Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с.
Три автори	Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.
Без автора	Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с.
Багатотомні видання	Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права : в 6 т. Харків : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій	1. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	Авдеева О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.): дис. канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.
Законодавчі та нормативні документи	Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i> . 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Електронні ресурси	Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757 (дата звернення: 15.11.2017).